

ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ
В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕИП 2009 – 2014 г.

ПРОЕКТ: НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД НПО В ОБЛАСТ ЯМБОЛ

ДОГОВОР 377/08.06.2015

БЕНЕФИЦИЕНТ:

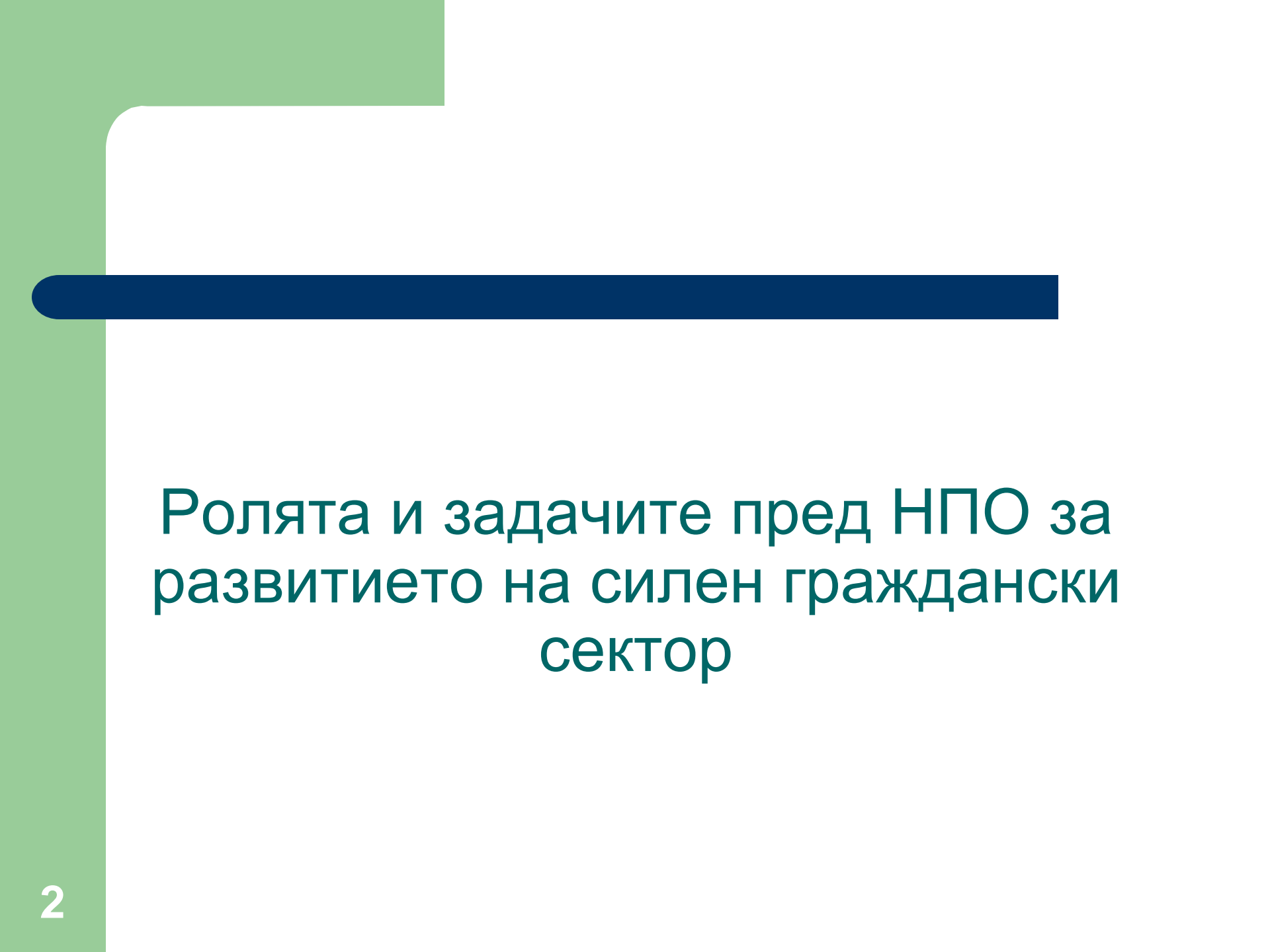
Сдружение „Център за образователни програми и социални инициативи”

I СЕМИНАР ЗА НПО

«Ролята и задачите пред НПО за развитието на силен граждански сектор. Възможностите на НПО да оказват влияние върху формирането на публични политики на местно ниво.»

Място: гр. Ямбол

Дата: 26 септември 2015

Ролята и задачите пред НПО за развитието на силен граждански сектор

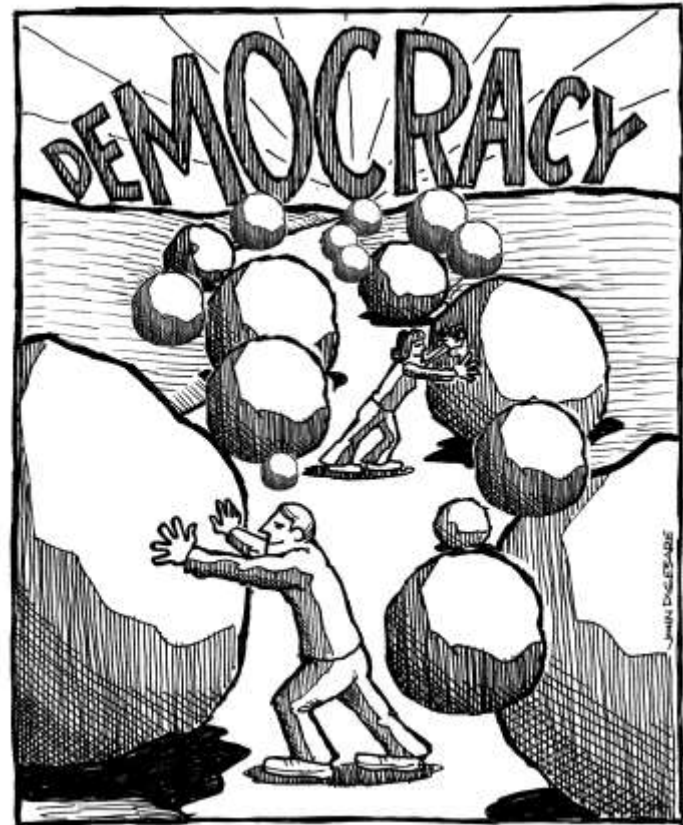
Свободната нация

- Трите основни елемента на свободната нация - правителството, избрано от хората, добре функциониращ пазар и гражданско общество, са като трите крачета на столче.
- "За да не паднем от стола", е необходимо държавата да започне да се консултира с гражданските организации. Когато има активна комуникация и от двете страни, се раждат много повече идеи и се взимат много по-добри решения.

Гражданските организации

- Гражданските организации са основен елемент на обществото и имат ключова роля за насърчаване на хората да бъдат активни и отговорни. Те са ключов и необходим партньор на държавната и местните власти. От една страна, те дават възможност на различни групи в обществото да изразяват своите позиции публично. От друга, реално влияят върху формирането на политики, засягащи пряко техните интереси и подпомагат институциите да вземат информирани решения, основани на анализ на различни гледни точки.

Закон за ЮЛСНЦ

- Според Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛСНЦ), в сила от 1 януари 2001 г., неправителствените организации (юридическите лица с нестопанска цел) са два вида – сдружения и фондации. В съответствие със своите цели, тези организации се делят на още две категории – юридически лица, които работят в частен интерес, и такива, чиито функции и цели са в обществена полза. Това не са отделни видове юридически лица, а представляват законов статус, предоставен на организацията, като различният статус определя и различен обем права и задължения на съответната организация.
- Законът специфицира правата и задълженията само на ЮЛСНЦ в обществена полза, практически без да се поставят никакви рамки за дейността на тези в частен интерес.

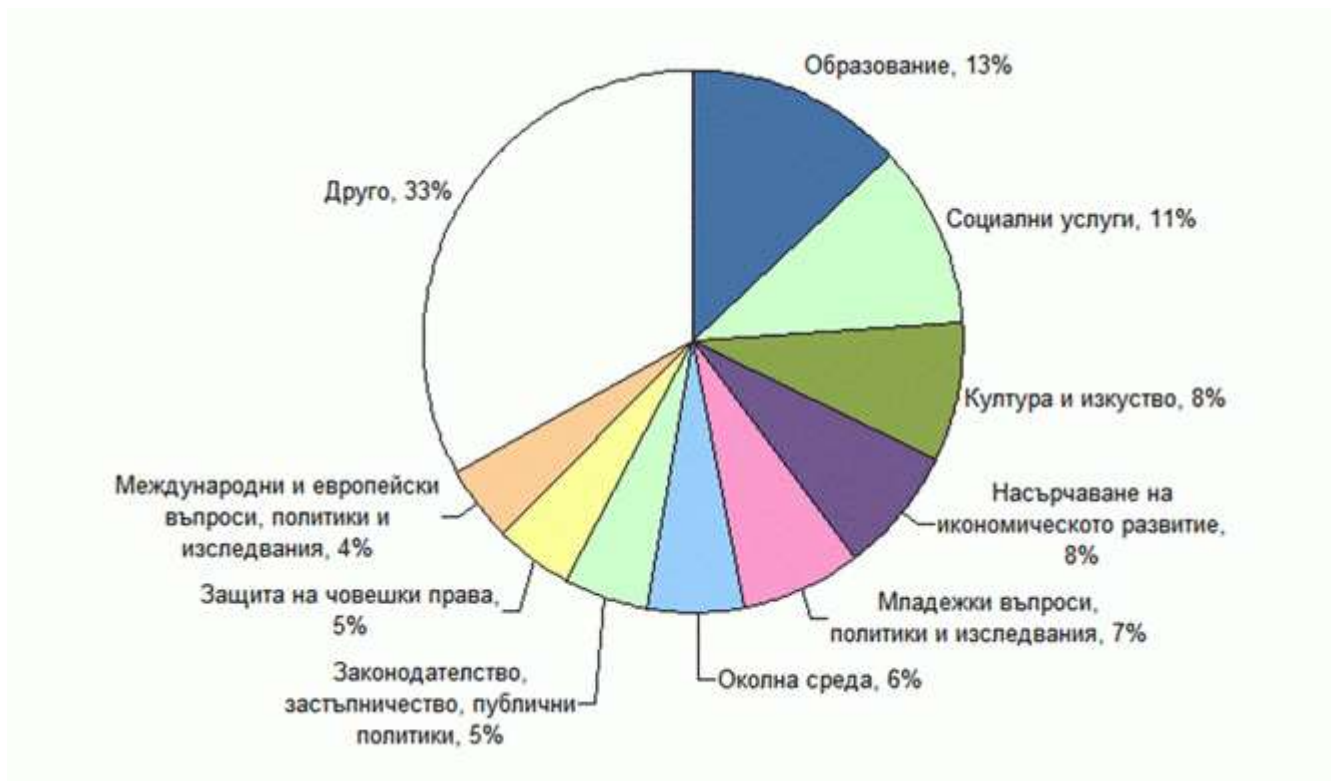
- Най-общо, организациите в обществена полза са задължени да бъдат по-прозрачни, трябва да бъдат одитирани и при прекратяване на ЮЛСНЦ имуществото (останало след удовлетворяване на кредиторите) му се предоставя по решение на съда на друго ЮЛСНЦ със сходен предмет на дейност и цели или на общината по регистрация. Срещу тези по-строги изисквания за дейността, ЮЛСНЦ имат право да получават финансиране от държавата или общините за извършване на обществено-полезната си дейност или дарителите им да се ползват с определени данъчни облекчения.

Колко са НПО в България

- Около 40 000 са регистрираните граждански организации в България, от които 4-5 хиляди са действащи. Не е ясно обаче кои от тях са автентични организации на гражданското представителство. В Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел при Министерството на правосъдието са вписани над 9000 организации, а в информационния портал за неправителствените организации в България (www.ngobg.info) са регистрирани над 5 400.

Разпределение на НПО по сфера на дейност

Доброволците

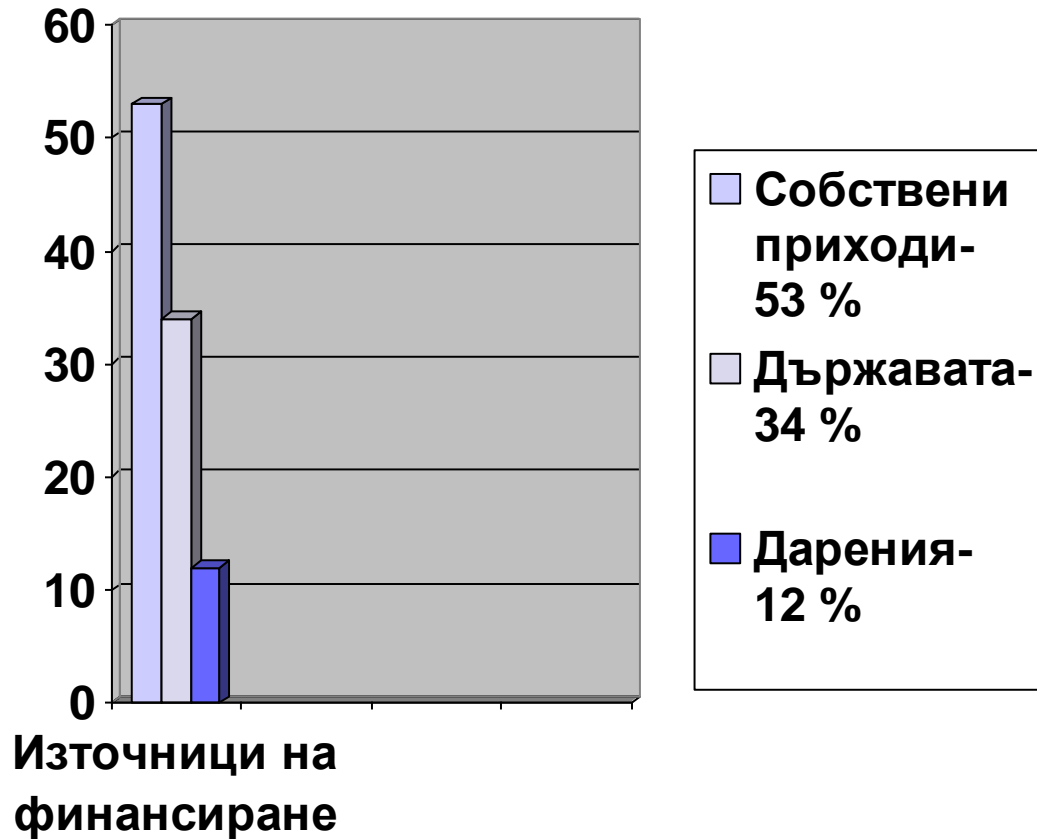
- По данни на Националния статистически институт за миналата година в България са регистрирани 72 527 доброволци, без да се броят 19-те хил. доброволци на БЧК, които са помагали общо 3 152 853 часа. Най-голям интерес българските доброволци са проявявали в областта на екологията, социалните и здравните дейности.
- Според данни на Евростат на всяко вложено евро в доброволец се връщат 10 евро. Освен това изчисленията показват, че доброволците могат да осигурят до 10 процента от brutния вътрешен продукт на държавите.

Закон за доброволчеството

- Около 10 пъти по-малко доброволци има в България в сравнение с другите страни от Европейския съюз. Според повечето НПО е необходим закон, който да гарантира и да увеличи безвъзмездния труд на хората. Сред предложенията на организациите са въвеждането на трудови книжки за доброволците и здравни застраховки. Да бъде гарантирано по отношение на доброволците, че техният труд ще бъде не просто оценен, той ще бъде подкрепян. Една от целите на закона за доброволците е положеният от тях труд да бъде вписван в трудова книжка и да послужи като предимство при кандидатстване за работа. Според експерти законът за доброволчество в България може да влезе в сила до края на годината.

Финансиране на НПО в световен план

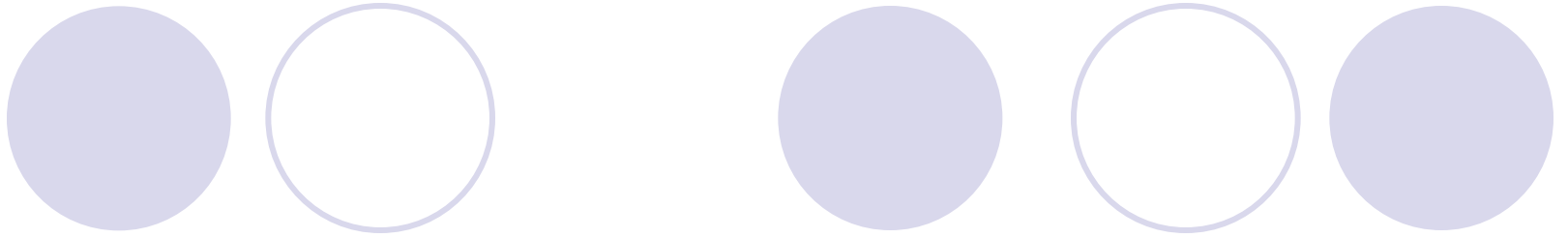
- За да реализират своите каузи, организацията имат нужда от подкрепа - финансова, морална, законова. Все още обаче България няма изградена политика спрямо гражданския сектор. Много добри идеи растат сред „бурени“ и се борят за оцеляването си.

Финасиране на НПО в България

- В бюджета за 2012 г. беше премахнат Резервът за финансиране на проекти на юридически лица с нестопанска цел в обществена полза, а по Оперативна програма „Административен капацитет”, в която единствено има предвиден компонент за развитие на капацитета на гражданските организации, не е обявяван конкурс за проекти на третия сектор от 2008 г. досега. Оттеглянето на редица външни донори след присъединяването на Република България към ЕС затрудни достъпа до финансиране, а новите инструменти, част от които са и оперативните програми, не предлагат достатъчно директни възможности за развитие на капацитета на неправителствените организации.

- Проектно-ориентираният характер на неправителствените организации създава затруднения, свързани с развитие в дългосрочен план на тяхната устойчивост и финансова сигурност, което от своя страна води до фрагментиране на дейността им, липса на достатъчно съвместни инициативи, недостатъчна работа в мрежа, които в своята цялост водят до отсъствие на консолидация на гражданския сектор.

**Възможностите на НПО да оказват
влияние върху формирането на
публични политики на национално
и местно ниво**

НПО и държавата

- В Република България взаимодействието на неправителствения сектор с държавата е регламентирано в различни нормативни и под-нормативни актове, които уреждат тези отношения само в някои определени сфери на обществения живот, като липсва цялостна политика и стратегия за развитието на гражданските организации. В много от нормативните актове са предвидени различни форми на участие на юридическите лица с нестопанска цел при разработването и изпълнението на политики на национално и регионално ниво, като например консултативни съвети, възможност за подаване на предложения, жалби и сигнали.

- Въпреки това, все още липсва урегулиран механизъм на взаимодействие между третия сектор и публичната сфера, което води до слабо участие на гражданските организации в процесите на разработването на политики. Това създава впечатление от една страна, за липса на интерес на гражданските организации, а от друга за нежелание на държавната и местните власти да приемат направените от тези организации предложения. По мнение на НПО, те все още не се оценяват като равнопартньор от институциите, което пречат за създаването на благоприятстваща гражданското общество среда.

Ролята на НПО в демокритичното общество

- Да информират обществото и гражданите по актуални теми от дневния ред не само в Република България и ЕС, но и по света;
- Да са основен носител на доброволчеството и благотворителността.
- Да мобилизират гражданска енергия за осъществяване на информиран дебат по теми от дневния ред на обществото на европейско, национално и местно ниво;
- Да представляват и защитават интересите на различни обществени групи;
- Да бъдат коректив на централната и местна власти и двигател на диалога между управляващи и граждани;
- Да извършват независими анализи на мерки и действия на властта на всяко ниво и да ги предоставят за ползване от институциите и обществото;
- Да участват активно в процеса на подготовка, прилагане и оценка на планове и политики на местно, регионално и национално ниво;

Публично- частни партньорства

- От гледна точка на НПО този вектор в обществената им дейност предполага намирането на конструктивен баланс между две функции – тези на партньор, но и на коректив, и опозиция на държавното управление. Подобен баланс е наложителен, тъй като абсолютизирането на която и да е от тези функции би имало негативно въздействие както върху самото гражданско общество, така и върху държавното управление, защото ако организациите на гражданското общество се стремят да бъдат единствено опозиция, коректив, те биха се лишили от възможността да оказват реално въздействие върху политиката, върху процеса на вземане на решения, а с това биха намалили и своите шансове да представят ефективно и защитават ефективно интересите на гражданите, които са ги създали.

- От друга страна обаче, абсолютизирането на ролята на партньор също крие рискове: Партньорството на всяка цена съдържа рискове от това да се участва във вземането понякога на неприемливи или неправилни решения, в лишаване от възможността на гражданските структури за коригиране на такива решения – нещо повече, дори в по-крайни варианти, може да се мисли за риск от купуване на обществена подкрепа.

Принципи на взаимодействие

между местната власт и гражданските организации

- **Партньорство**

За постигане на най-добри резултати гражданските организации и местните власти си сътрудничат. Гражданските организации могат да дават идеи, да се включват в изработването на политики, тяхното изпълнение, наблюдение и оценка, както и да предоставят различни услуги за гражданите. Местните власти създават необходимите механизми за равнопоставен диалог с цел защита на обществения интерес и необходимите условия за развитие на партньорството.

- **Взаимно уважение**

Местните власти и гражданските организации имат важна роля за развитието на една община. Всяка от страните трябва да уважава позицията на другата страна. Различните мнения и позиции и възможността те да бъдат изразявани и изслушвани са ключови за демокрацията.

- **Независимост**

Гражданските организации са свободни и независими. Те сами определят своите цели, независимо от източника си на финансиране.

Принципи на взаимодействие

между местната власт и гражданските организации

- **Гражданско участие**

Местните власти създават условия за активно включване на гражданските организации и гражданите в процесите на вземане на решения и тяхното прилагане и регламентират стандартите за провеждане на публични обсъждания и тяхната легитимност. Гражданските организации изразяват своите становища по предлаганите политики, като местните власти създават условия за равнопоставен диалог, предоставят своевременно информация за подготвяните мерки и приемат решения като вземат под внимание становищата на гражданските организации и гражданите.

- **Прозрачност и публичност**

Местните власти създават условия за прозрачност и публичност на процеса на взимане на решения и разпределят средства за гражданския сектор прозрачно. Гражданските организации се отчитат публично за използването на получените средства, извършените дейности и постигнатите резултати.

- **Предотвратяване на конфликт на интереси**

При разпределяне на средства, организиране на консултации или други взаимодействия с гражданските организации се спазва принципът на независимост, безпристрастност и липса на конфликт на интереси по смисъла на националното и европейското законодателство.

Начини на възникване на взаимодействие

- По инициатива на НПО;
- По инициатива на неформална гражданска група;
- По инициатива на местната администрация;
- В резултат на предвидена от закона възможност.

Причини за взаимодействие

- Създаване на възможност за подкрепа от страна на местната власт на развитието на НПО и граждански инициативи;
- Създаване на предпоставки за прозрачен и честен избор на представители на неправителствения сектор в консултативни органи.
- Решаване на конкретен проблем в общността;
- Подкрепа от страна на НПО в изпълнението на планирани от местната власт стратегически инициативи;
- Осъзната и от двете страни необходимост от взаимодействие с цел цялостно развитие на общността;
- Осъзната и от двете страни необходимост от взаимодействие с цел подобряване на благосъстоянието на определена група граждани;

Истински работещ граждански сектор?

- А) Изграждане на работещо партньорство между държавата, и гражданските организации
- Б). Постигане на финансова устойчивост на гражданските организации в България
- В) Създаване на условия за гражданска активност

До края на 2014 година общо 6 институции трябваше да изпълнят 11 мерки, заложи в Стратегията за подкрепа развитието на гражданските организации 2012 – 2015. Най-много ангажименти бяха поети от Министерството на правосъдието и Министерството на финансите. Гражданският сектор се обедини около следните искания:

- Определяне на вицепремиер/министър, отговорен за изпълнение на Стратегията
- Определяне на заместник министри за контакт в Министерството на правосъдието и Министерството на финансите
- Регламентиране в ЗЮЛНЦ на Съвета за развитие на гражданското общество и Фонда за НПО
- Средства в Бюджет 2016 за финансиране на граждански инициативи, избрани след конкурс
- Стартиране на процеса за следваща стратегия

ПЕРСПЕКТИВИ

- Четвърт век след началото на демократичните промени вече са отшумели „екзистенциалните“ диспути относно целесъобразността, ролята и патриотичната благонадеждност на организациите на гражданското общество. Институционализирането на гражданското участие в обществено-политическия живот е утвърден факт. Все по-ясно се очертават нишите на „третия сектор“ в националното разделение на труда, типажът на неправителствените организации (НПО) и на социално ангажираните активисти, както и незаменимата им роля на алтернативен източник на информация и оценки за политиката в процеса на формиране на независимо обществено мнение.

- От друга страна, практиката опроверга и първоначалните илюзии за тоталното оттегляне на държавата в полза на частния сектор в двете му форми – бизнес и нестопански организации – и доказва необходимостта от намиране на оптимални решения в рамките на т.нар. ПЧП.